

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

بررسی اقتصاد انرژی کشور عراق (فرصت سازی جهت کاهش وابستگی به نفت در اقتصاد ایران)

سید عارف موسوی نیا^۱

چکیده

وقتی سخن از اقتصاد انرژی عراق به میان می‌آید، فت به عنوان مهم‌ترین انرژی و تأثیر گذارترین مؤلفه بر اقتصاد این کشور از اهمیت زیادی برخوردار است. ثروت و دارایی عظیم نفتی کشور عراق هنوز هم از جهاتی بسیار ناشناخته است. ذخایر عظیم موجود و منابع بسیار بزرگ دیگری که در انتظار کشف و استخراج می‌باشند، به عنوان شریان حیاتی اقتصاد عراق مطرح می‌باشد. درگیری در عراق و مسئله بازسازی این کشور، نشان دهنده یکی از شوک‌های مهم اقتصادی در خاورمیانه است. صرف نظر از تأثیرات مستقیم بر خود عراق، این درگیری به سایر کشورهای منطقه نیز سرایت کرد و از لحاظ اقتصادی بر آن‌ها تأثیر منفی گذاشت. البته در حوزه بازسازی عراق، بسیاری از کشورهای منطقه خاورمیانه، با فرصت‌های اقتصادی بالقوه فراوانی مواجه شدند. هدف این پژوهش معرفی اجمالی کشور عراق و موقعیت آن در منطقه و بررسی منابع و انرژی‌های موجود در عراق جهت فرصت سازی جهت کاهش وابستگی به نفت در اقتصاد ایران می‌باشد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و جهت گردآوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای-اسنادی استفاده شده است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که قانون جدید نفت عراق تأثیراتی بر منافع جمهوری اسلامی ایران می‌گذارد به عنوان مثال می‌توان از موارد زیر نام برد: کاهش قدرت اوپک - تأثیر این قانون بر سرمایه گذاری خارجی در بخش نفت ایران - تأثیر بر صنعت پتروشیمی ایران. برای کنترل تهدیدات احتمالی اجرایی شدن این قانون برای منافع ملی ایران می‌توان راه کارهایی پیشنهاد داد: الف: شفاف سازی در زمینه جوانب این قانون بین کشورهای اوپک ب: همکاری با کشورهای غیر عضو سازمان اوپک ج: تلاش برای شفاف سازی مستقیم ایران در داخل عراق.

واژگان کلیدی: اقتصاد انرژی، نفت، ایران، عراق.

^۱ - دانشگاه علامه طباطبائی تهران: دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات خاورمیانه arash.m.1400@gmail.com

۱. مقدمه

در انتها به قانون جدید نفت عراق و تأثیرات آن بر منافع ملی ایران گریزی زده‌ایم و چشم اندازی از مهم‌ترین منابع انرژی عراق خصوصاً نفت و گاز را تا سال ۲۰۱۵ ارائه داده‌ایم. عراق کشوری است با وسعت تقریبی ۴۳۷۰۷۲ کیلومتر مربع که ۴۹۱۰ کیلومتر آن را آب تشکیل می‌دهد. عراق سرزمین یکپارچه‌ای است، که میان هیچ یک از بخش‌های آن با سرزمین اصلی گسستگی وجود ندارد. این کشور از شمال به ترکیه، از شرق به ایران، از جنوب به رأس خلیج فارس، کویت و عربستان، از مغرب به اردن و از شمال غربی به سوریه محدود می‌شود. (تیشه یار و ظهیری نژاد، ۱۳۸۴، صفحه ۴۹) شبکه آب‌ها: منابع آبی عراق به چهار دسته تقسیم می‌شوند: رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، سدها و آب‌های ساحلی. مهم‌ترین رودخانه‌های داخلی عراق عبارت‌اند از: دجله، فرات، دیاله، خابور، زاب بزرگ، زاب کوچک، العظیم، کلال و السویب. اروند رود نیز مهم‌ترین رودخانه مرزی این کشور است. مهم‌ترین دریاچه‌های این کشور عبارت است از: دریاچه نمک در جنوب بغداد، دریاچه حبانیه در شمال غرب کربلا، دریاچه ثرثار، دریاچه نجف، هورالحمار و هور العظیم. سدهای عظیم این کشور عبارت‌اند از: سد دربندیخان بر روی رودخانه دیاله، سد دوکان بر روی رودخانه زاب بزرگ، سد نجمه بر روی رودخانه زاب کوچک، سدهای کوت و سامره بر روی رودخانه دجله، و سدهای حدیثه و هندیه بر روی رود فرات. (همان، صفحه ۵۳)

قطب‌های کشاورزی: به طور کلی عراق دارای حدود ۸/۱ میلیون هکتار زمین مرغوب و قابل کشاورزی است. این مقدار حدود ۱۲ درصد از کل اراضی این کشور را تشکیل می‌دهد. در حال حاضر عمدتاً قریب به نیمی از این زمین‌ها مورد بهره برداری قرار می‌گیرد. (همان، صفحه ۵۹)

قطب‌های صنعتی: مهم‌ترین قطب‌های صنعتی عراق در شمال، شمال شرقی، مرکز و جنوب شرق این کشور واقع شده‌اند. پالایشگاه‌های عمده نفتی در موصل، سلیمانیه، بایجی، کرکوک، الدور، مفتیه، قیاره، خانقین، بغداد، حدیثه، السماوه، ناصریه و بصره قرار گرفته‌اند. صنایع پتروشیمی در المشرق، بایجی، سامرا، القیم، آکاشات، و بصره قرار گرفته‌اند و مرکز اصلی صنایع گازی نیز در منطقه بصره و الزبیر واقع شده است. صنایع سنگین عراق در شهرهای موصل، بغداد، اسکندریه و کربلا قرار دارند و صنایع سبک در بغداد و بصره است. مهم‌ترین منابع طبیعی در عراق عبارت‌اند از: نفت خام، گاز طبیعی، فسفات، سولفور و گوگرد، ذغال سنگ، سنگ گچ، خاک رس، سنگ شیشه، معادن آهن، نمک و مس نیز در عراق وجود دارد، اما دولت‌ها تا کنون صرفاً توجه خود را به استخراج نفت و گاز و نوسازی معادن فسفات و سولفور و گوگرد معطوف کرده‌اند. این معادن در نزدیکی مرز سوریه قرار دارند، عراق حدود ۱۰ میلیارد تن فسفات دارد که تا سال ۱۹۸۹ سالانه حدود ۳/۵ میلیون تن از آن را استحصال

کرده است. (تیشه یار و ظهیری نژاد، ۱۳۸۴، صفحه ۵۳) نفت به عنوان مهم‌ترین انرژی عراق در سال ۱۹۲۷ توسط (شرکت نفت ترکیه) در کرکوک کشف شد. (زاده، آخشینی، ۱۳۶۹:، صفحه ۳۵۳).

۲. منابع آبی عراق و چالش‌های پیش روی آن

دو رود دجله و فرات که اهمیت زیادی در استمرار زندگی اقتصادی، اجتماعی، و جمعیتی عراق دارند از کوه‌های ترکیه سرچشمه می‌گیرند، از آنجا که هرگونه تغییر در مسیر این رودها و یا میزان آب دهی آن‌ها، تاثیری منفی بر زیر بنای اقتصادی عراق دارد، نحوه تقسیم آب این دو رود همواره یکی از محورهای اساسی گفتگوهای عراق با ترکیه بوده است. (بیومونت، بلیک، مالکوم، استاف، ۱۳۶۹، مدیرشانه چی، رمضان زاده، آخشینی، صفحه ۳۵۳) منازعات آبی بر سر فرات از ۱۹۶۲ و پروژه گاپ آغاز شد که موجب ساختن ۲۲ سد و ۱۹ توربین برای ترکیه شد. سوریه و عراق هر دو به این امر اعتراض کردند ولی بحران اصلی در ۱۹۹۰ به دنبال بسته شدن آب فرات برای آب‌گیری سد آتاتورک آغاز شد. به این صورت ترکیه را می‌توان به عنوان چالشی در مسیر منابع آبی عراق دانست. ارون رود که برای هر دو کشور ایران و عراق ارزش نظامی و اقتصادی دارد همواره مورد مناقشه بوده از دیگر چالش‌های پیش روی عراق است به طوری که یکی از دلایل اصلی جنگ ۸ ساله بر علیه ایران بود. اگرچه پس از جنگ رژیم بعثی مجدداً به عهدنامه تن دادو در حال حاضر هم عراق جدید در شرایطی نیست که آن را لغو کند، اما سخنان جدال‌آمیز جلال طالبانی و برخی سران عراقی می‌تواند این مسئله را دوباره مطرح کند.

۳. ذخایر نفتی عراق

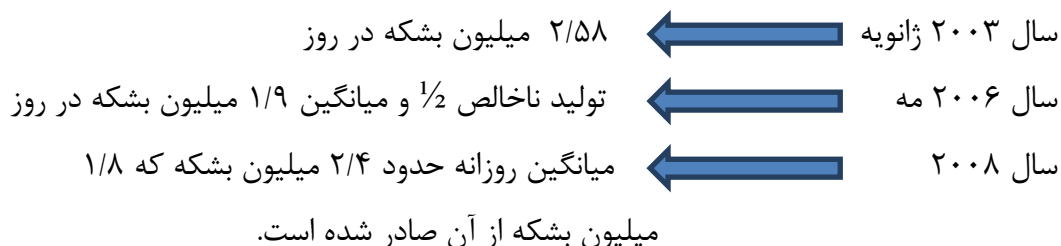
عراق حدود ۱۱۵ میلیارد بشکه نفت خام ذخیره دارد که در این زمینه بعد از عربستان سعودی، کانادا و ایران، چهارمین کشور جهان محسوب می‌شود. عراق حدود ۱۱ درصد از ذخایر جهانی را در اختیار دارد، ولی تنها ۱۷ حوزه از ۸۰ حوزه نفتی عراق توسعه یافته و تجهیز شده‌اند که معروف‌ترین آن‌ها حوزه نفتی کرکوک در شمال و حوزه نفتی الرمیله در جنوب هستند. بیش از ۶۵ درصد از ذخایر نفتی عراق در جنوب آن کشور قرار دارد. (www.EIA.gov)

در مورد ذخایر نفت عراق برخی تخمین‌ها نشان می‌دهد که این میزان فقط ۱۰ درصد ذخایر شناخته شده عراق است. برای مثال: در اوت ۲۰۰۴ قصبان، وزیر نفت عراق اعلام کرد که ذخایر تأیید نشده ای به میزان ۲۱۴ میلیارد بشکه در عراق وجود دارد. (قربانی، حسن زاده، ، صفحه ۷) به هر صورت ذخایر نفتی عراق به شدت در حال توسعه است و این مساله به آسانی می‌تواند از افزایش تولید حمایت کند. لازم به ذکر است که کیفیت نفت عراق هم بسیار بالا است API و چگالی و سنگینی نفت عراق بین

۲۲۰ (نفت سنگین) و ۳۵۰ (نفت متوسط - سبک) قرار دارد. (www.EIA.gov) در سال ۲۰۰۹ وزیر نفت عراق اعلام کرد که ذخایر نفتی عراق با افزایش ۳۰ درصدی به ۱۴۳/۱ میلیارد بشکه رسیده است، هرچند این افزایش محتمل بوده، اما زمان و نحوه اعلام آن این شائبه را تقویت کرده که انگیزه‌های سیاسی بیش از دلایل فنی در این افزایش تأثیر داشته است. (قربانی، صدیق محمدی، صفحه ۸۷)

۴. وضعیت تولید نفت در عراق

نقطه اوج تولید نفت عراق در دسامبر سال ۱۹۷۹ و معادل ۳/۷ میلیون بشکه در روز بوده. در ژوئیه ۱۹۹۰ و کمی قبل از آغاز تهاجم به کویت به ۳/۵ میلیون بشکه در روز رسیده است. اما از ۱۹۹۱ که تولید به علت وقوع جنگ به شدت کاهش یافته بود، میزان تولید به کندی افزایش می‌یافت و در سال ۱۹۹۶ فقط ۶۰۰ هزار بشکه در روز بود، که با پذیرش قطعنامه ۹۵۶ سازمان ملل توسط عراق (برنامه نفت در برابر غذا) رو به افزایش نهاد. در سال ۱۹۹۷ به ۱/۲، سال ۱۹۹۸ به ۲/۲ میلیون و در سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۰ به حدود ۲/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافت.

عراق در ژانویه سال ۲۰۰۹ طی مناقصه‌هایی سعی در افزایش تولید خود کرد. در سال ۲۰۱۰ هم با مقداری کاهش، تولید نفت عراق به ۲/۳ میلیون بشکه رسید. (آمار از سایت سازمان اطلاعات انرژی EIA استخراج شده است)

۵. ذخایر و تولید گاز عراق

عراق با داشتن ۱۱۲ تریلیون فوت مکعب گاز در رتبه دهم جهان قرار دارد و در خاورمیانه پس از ایران، قطر و امارات متحده عربی و عربستان سعودی، بیشترین منابع گاز متعلق به این کشور است. (سلطانی نژاد، حاجی یوسفی، ۱۳۸۶، صفحه ۱۳۳) حدود ۷۰ درصد از ذخایر گاز عراق در بصره است. میزان تولید گاز طبیعی عراق از ۸۱ میلیارد فوت مکعب در سال ۲۰۰۳ به ۵۲۲ میلیارد فوت مکعب در سال ۲۰۰۸ رسید. قسمتی از این گاز برای تولید برق استفاده و قسمتی نیز به چاه‌های نفت تزریق

می‌شده است. تخمین زده می‌شود که حدود یک میلیارد فوت مکعب در روز به علت شعله ور شدن تلف می‌شود!! (قربانی، صدیق محمدی، ۱۳۸۷، صفحه ۱۱۱)

لازم به ذکر است بیشتر ذخایر گازی عراق در دو میدان رمیله و زبیر از نوع گاز همراه با نفت است.

۶. چشم انداز گاز طبیعی عراق

بر اساس اعلام معاون وزیر نفت عراق در ۱۴ آوریل ۲۰۱۰ احتمال دارد این کشور با افزایش تولید گاز میزان صادرات گاز خود را تا سال ۲۰۱۶ به بیش از ۲۵ میلیارد متر مکعب در سال افزایش دهد. گاز عراق از میدان‌های جنوبی این کشور به ترکیه و سپس با خط لوله نابوکو به اروپا صادر خواهد شد که تا سال ۲۰۱۴ به بهره برداری می‌رسد. همچنین عراق در حال بررسی موضوع صادرات گاز مازاد از طریق خط لوله عربی است. (آذری، ابراهیمی، ۱۳۸۶، صفحه ۱۹۷)

۷. چالش‌های پیش روی انرژی عراق

جنگ در عراق یکی از شوک‌های مهم اقتصادی عظیم در خاورمیانه بود که تأثیرات مستقیم آن بر عراق قابل توجه است. با این که جنگ رسمی علیه عراق سریع پایان یافت، حملات خراب کارانه و خشونت بار در این کشور از اواخر ۲۰۰۳ شدت یافت و همچنان ادامه دارد، که این مساله روند سریع بهبود اقتصادی و بازسازی را در عراق با مانع مواجه کرده است. در جریان حمله نظامی ۲۰۰۳ به عراق اقتصاد این کشور از درون متلاشی شد. در سال ۲۰۰۴ تولید ناخالص داخلی عراق به میزان ۱۲ میلیارد دلار آمریکا کاهش یافت. در سال ۲۰۰۴ تولید ناخالص داخلی عراق بهتر شد و به ۲۱ میلیارد دلار رسید. سرانه درآمد این کشور حدود ۷۸۰ دلار آمریکا افزایش یافت، که تقریباً تمام این میزان رشد از بخش نفت بوده که بیش از ۹۷ درصد صادرات و دریافتی‌های بودجه را تشکیل می‌دهد. اصلاحات در عراق (وضع قوانین جدید - سیاست‌های پولی و مالی - ورود دینار جدید عراقی به بازار - اصلاحات سیاسی و ...) می‌تواند به اقتصاد این کشور کمک کند و همچنین باعث رشد استخراج و درآمدهای حاصل از انرژی این کشور شود. اما چالش‌هایی جدی نیز در مقابل اصلاحات وجود دارد مانند: نرخ بالای بیکاری - فقر گسترده - نظام ضعیف حمایت اجتماعی - شرایط امنیتی بی ثبات و ... (بانک جهانی، ۱۳۸۷، ترجمه حسینی، صفحه ۳۵) درگیری و اختلاف بر سر چگونگی کنترل و تقسیم درآمدهای نفتی بین شمال و جنوب و کردها و حکومت مرکزی - فرسودگی خطوط لوله و تاسیسات نفتی نیز از دیگر چالش‌های پیش روی انرژی عراق است. (تحولات نفت عراق، مجله اقتصاد انرژی، شماره ۵۴ و ۵۵)

۸. مهم‌ترین چالش در مسیر صنعت نفت عراق نیز یافتن مسیرهای صادراتی است.

۸-۱. برق عراق

میزان برق تولیدی عراق در سال ۲۰۱۱ حدود ۶۰۰۰ مگاوات است که طبق گفته‌های وزیر برق تولیدی که شامل مقدار صادراتی این کشور و برق مورد نیاز در داخل است تا آوریل سال ۲۰۱۳ به ۱۲/۳۳۰ مگاوات افزایش خواهد یافت. (آذری، ابراهیمی، ۱۳۸۶، صفحه ۲۰۰) میزان برق تولیدی عراق در حال حاضر جواب گوی نیاز بخش صنعت، مصارف شهری و خانگی و سایر بخش‌ها نیست و حدود ۹۰۰۰ مگاوات است. کارشناسان معتقدند که میزان برق مورد نیاز عراق در شرایط کنونی ۱۴۰۰۰ مگاوات است که این مقدار بسیار بیشتر از برق تولیدی کنونی عراق است. (۳ تیر ۱۳۸۹، www.islamtimes.org) چالش‌های زیادی در مقابل برق عراق وجود دارد که باعث شده است قطع شدن مکرر برق و خاموشی‌های متوالی را در این کشور شاهد باشیم. از جمله این چالش‌ها وضعیت امنیتی شکننده این کشور است، همچنین کمبود منابع مالی لازم و خرابی بسیاری زیر ساخت‌های انرژی برق در عراق در طول جنگ. (۱۳ فروردین ۱۳۸۵، www.aftabir.com) مشکلات دیگری نظیر چپاول و غارت، کمبود ماموران امنیتی، قطع تأمین سوخت نیروگاه‌ها، مشکلات بهینه سازی تاسیسات، کمبود آموزش کارگران و عدم دسترسی به تکنولوژی روز از دیگر چالش‌های پیش روی برق عراق است. (قربانی، صدیق محمدی، صفحه ۱۱۴).

۸-۲. انرژی هسته ای در عراق

عراق قصد دارد با تخریب و نابودی تاسیسات هسته ای قدیمی، برنامه هسته ای جدیدی را آغاز کند. به نقل از روزنامه القبس چاپ کویت، فؤاد موسوی رئیس کمیته انرژی هسته ای عراق گفت: بغداد قصد دارد تاسیسات هسته ای (لاما)ی خود را به طور کامل تخریب و نابود کند. نیروگاه تموز زیرمجموعه تاسیسات هسته ای لاما در نزدیکی بغداد است. این نیروگاه در سال ۱۹۸۱ در حمله هوایی اسرائیل به عراق تخریب شده بود. نیروگاه تموز توسط دولت فرانسه ساخته شده بود. غرب قبل از این دولت وقت عراق را متهم کرده بود قصد دارد بمب اتمی تولید کند. فؤاد موسوی رئیس کمیته انرژی هسته ای عراق گفت: تخریب و نابودی کامل تاسیسات لاما بخشی از برنامه ای است که براساس آن تمامی تاسیسات هسته ای ساخته شده برای اهداف غیر صلح آمیز در دوره صدام، تخریب می‌شوند. وی افزود: دولت عراق پس از تخریب تاسیسات هسته ای قدیمی، در حال بررسی برنامه هسته ای صلح آمیز است. موسوی ادامه داد: در هفته‌های آینده، تدوین قانون شورای انرژی

هسته ای عراق به پایان می‌رسد که پس از آن، اجرای برنامه هسته ای صلح آمیز عراق، آغاز خواهد شد. (www.antilusifer.com)

۹. قانون جدید نفت عراق و منافع جمهوری اسلامی ایران

۱- **قانون جدید نفت عراق و کاهش قدرت اوپک:** اقتصاد ایران یک اقتصاد دولتی وابسته به نفت است. قانون جدید نفت عراق فضا را برای خصوصی سازی بخش نفت و حضور سرمایه گذاران مهم نفتی به ویژه آمریکایی ها و انگلیسی ها در این کشور را فراهم می‌کند. از سوی دیگر هیچ تعهدی برای رعایت سهمیه بندی های تولید برای این شرکت های بین المللی مطرح نشده است که این امر می‌تواند به توسعه سریع میادین نفتی عراق و افزایش تولید بدون رعایت تعهدات عراق در اوپک منجر شود و این قدرت اوپک را به شدت کاهش می‌دهد و قدرت قیمت گذاری نفت اوپک را محدود می‌کند و در نتیجه ایران به عنوان یک کشور نفتی تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

۲- **تأثیر این قانون بر سرمایه گذاری خارجی در بخش نفت ایران:** خصوصاً شرایطی که به سرمایه گذاران اجازه می‌دهد بر اساس سیستم مشارکت در تولید سرمایه گذاری کنند تأثیر مستقیمی بر کاهش سرمایه گذاران خارجی در بخش نفت ایران دارد.

۳- **تأثیر بر صنعت پتروشیمی ایران:** مراکز اصلی صنعت پتروشیمی عراق در بصره به ایران نزدیک است و می‌تواند از بخش های اولویت دار دو طرف برای همکاری اقتصادی باشد، اما قانون جدید، صنعت نفت و به تبع آن پتروشیمی را در دسترس شرکت های بین المللی می‌گذارد، بنابراین با توجه به توان بالای این شرکت ها همکاری ایران و عراق در صنعت پتروشیمی هم به چالش کشیده می‌شود.

۴- **راه کارهای پیشنهادی برای کنترل تهدیدات احتمالی اجرایی شدن این قانون برای منافع ملی ایران:** ایران برای کاهش این تهدیدات باید همراهانی داشته باشد زیرا دخالت مستقیم در تصویب نهایی و اجرای این قانون در عراق برای ایران مشکل و پر هزینه است. لذا باید راستای شفاف سازی قانون نفت عراق گام بردارد. شفاف سازی در سه حوزه زیر قابل انجام است:

الف: شفاف سازی در زمینه جوانب این قانون بین کشورهای اوپک

ب: همکاری با کشورهای غیر عضو سازمان اوپک

ج: تلاش برای شفاف سازی مستقیم ایران در داخل عراق (قربانی، حسن زاده، ۱۳۸۸، صفحه ۱۰۸)

۱۰. چشم انداز آینده انرژی عراق تا ۲۰۱۵

تخمین زده می‌شود عراق تا سال ۲۰۱۷، برای افزایش تولید نفت خود به ۵ میلیون بشکه در روز، به ۲۰ - ۳۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری خارجی نیاز دارد، این در حالی است که سرمایه گذاری خارجی در این بخش اندک و کمتر از آن است که بتواند سطح تولید کنونی را حفظ کند. (خسروی ، ۱۳۹۰، صفحه ۱۷۸) قابل ذکر است که بر اساس برخی پیش بینی‌ها و اظهارات مقامات بلند پایه عراقی از جمله وزیر نفت این کشور، عراق می‌تواند دهه آینده توان تولید نفت خود را تا سطح ۱۲ میلیون بشکه در روز هم افزایش دهد! اما پیش بینی‌های دیگری نظیر پیش بینی دانشگاه آپسالا در سوئد حداکثر توان تولید عراق تا سال ۲۰۵۰ را حدود ۶ میلیون بشکه در روز برآورد کرده‌اند. البته در این میان نقش میادین عظیم و فوق عظیم بسیار برجسته است. (قربانی، صدیق محمدی، ۱۳۸۷، صفحه ۸۲) به هر صورت چیزی که مشخص است تولید عراق بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۵ با افزایش عمده ای همراه خواهد بود. در این مورد EIA پیش بینی می‌کند که ظرفیت تولید عراق ۲/۶ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۵ افزایش یابد. از زمان سقوط صدام حسین، منابع مختلف دیگری هم در مورد افزایش بسیار سریع تولید تا سطح ۶ میلیون بشکه و یا حتی ۹ میلیون بشکه در روز سخن گفته‌اند که البته با ادامه اشغال عراق و آشوب‌هایی که در این کشور به وجود آمده است، این پیش بینی‌ها جای تردید دارند. (آذری، ابراهیمی، ۱۳۸۶، صفحه ۱۸۷).

۱۱. نتیجه گیری

نفت به عنوان مهم‌ترین انرژی و تأثیر گذارترین مؤلفه بر اقتصاد این کشور از اهمیت زیادی برخوردار است. عراق در زمینه ذخایر انرژی چهارمین کشور جهان محسوب می‌شود. ذخایر نفتی عراق به شدت در حال توسعه است و این مساله به آسانی می‌تواند از افزایش تولید حمایت کند. وضعیت عراق به عنوان یک تولید کننده گاز نا مطمئن است، EIA برآورد می‌کند که عراق ۱۱۰ تریلیون فوت مکعب «TCF» ذخیره ثبت شده گاز طبیعی و حدود ۱۵۰ tcf ذخایر محتمل دارد. حدود ۷۰ درصد از ذخایر گاز طبیعی عراق وابسته می‌باشد (گاز طبیعی همراه با نفت) و بقیه متشکل از گاز غیر همراه «۲۰ درصد» و گاز شلمجی «۱۰ درصد» است. قانون جدید نفت عراق تأثیراتی بر منافع جمهوری اسلامی ایران می‌گذارد که به عنوان مثال می‌توان از موارد زیر نام برد: کاهش قدرت اوپک - تأثیر این قانون بر سرمایه گذاری خارجی در بخش نفت ایران - تأثیر بر صنعت پتروشیمی ایران - همچنین برای کنترل تهدیدات احتمالی اجرایی شدن این قانون برای منافع ملی ایران می‌توان راه کارهایی پیشنهاد داد:

الف: شفاف سازی در زمینه جوانب این قانون بین کشورهای اوپک

ب: همکاری با کشورهای غیر عضو سازمان اوپک

ج: تلاش برای شفاف سازی مستقیم ایران در داخل عراق

پیش بینی‌هایی در مورد افزایش عمده نفت عراق صورت گرفته است که تا ۶ یا ۹ میلیون بشکه در روز هم می‌رسد. اگر روش‌های کنونی برآورد ذخایر ثابت شده و بالقوه را بپذیریم، در این صورت عراق نفت لازم برای دست یابی به چنین سطح تولیدی را دارد، هر چند در عمل به دنبال جنگ عراق در سال ۲۰۰۳، درگیری‌ها و خرابکاری‌هایی با شدت کم در خطوط لوله و تأسیسات نفتی عراق وجود داشته‌اند. این امر سطح تولید عراق را در مارس ۲۰۰۴، در ۲/۴ تا ۲/۶ میلیون بشکه در روز نگه داشته است. همچنین مسائل سیاسی، اقتصادی داخلی برای عراق ایجاد کرده است که می‌تواند توسعه انرژی عراق را مختل کند و یا منجر به آشوب داخلی طولانی مدت در آینده شوند.

منابع

۱. افزایش ذخایر نفت خام عراق و ابهامات مربوط به آن، نشریه انجمن اقتصاد انرژی، شماره ۱۲۹ و ۱۳۰، مرداد و شهریور ۱۳۸۹
۲. تحلیلی بر قانون جدید نفت عراق و آثار آن بر امنیت اقتصادی ایران، عادل قربانی و محمد حسن زاده، موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، تهران ۱۳۸۸
۳. توسعه اقتصادی و چشم انداز های آن در خاورمیانه و شمال آفریقا (شکوفایی نفتی و مدیریت درآمد)، تألیف بانک جهانی، ترجمه سید صفر حسینی، موسسه انتشارات دانشگاه تهران، تهران ۱۳۸۷
۴. چشم انداز انرژی در خاورمیانه و امنیت اقتصادی ایران، محسن آذری وایلناز ابراهیمی، مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، تهران ۱۳۸۶
۵. چشم انداز های منطقه ای و بین المللی عراق پس از صدام، احمد سلطانی نژاد و امیر محمد حاجی یوسفی، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، تهران ۱۳۸۶
۶. چشم انداز عراق آینده (بررسی روندهای داخلی و خارجی)، به اهتمام غلامرضا خسروی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران ۱۳۹۰
۷. دورنمای توسعه میادین نفت و گاز عراق، علی خواجوی، نشریه انجمن اقتصاد انرژی، شماره ۱۲۰، آبان ۱۳۸۸
۸. ذخایر عراق و ونزوئلا و چالش‌های فرا روی جایگاه ایران در اوپک، ترجمه بهروز شاکر شیران، معاونت و برنامه ریزی وزارت نفت

۹. روابط اقتصادی ایران و عراق (چشم اندازها و فرصت‌ها)، عادل قربانی، میر فرهاد صدیق محمدی،
موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، تهران ۱۳۸۷
۱۰. سایت سازمان اطلاعات انرژی www.EIA.gov
۱۱. سیاست خارجی عراق (بررسی نقش ژئوپلیتیک عراق در روابط با همسایگان)، ماندانا تیشه یار و
مهناز ظهیری نژاد، ناشر: مؤلفین، تهران ۱۳۸۴
۱۲. عراق: برنامه هسته ای جدیدی آغاز می‌کنیم، www.antilusifer.com
۱۳. کتاب خاورمیانه، پیتر بیومونت و جرال د بلیک و مالکوم واگ استاف، ترجمه محسن مدیرشانه
چی و محمود رمضان زاده و علی آخشینی، آستان قدس ۱۳۶۹
۱۴. مصائب اشغال عراق، ۳ تیر ۱۳۸۹، www.islamtimes.org
۱۵. وضعیت عراق پس از اشغال توسط آمریکا، ۱۳ فروردین ۱۳۸۵، www.aftabir.com

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

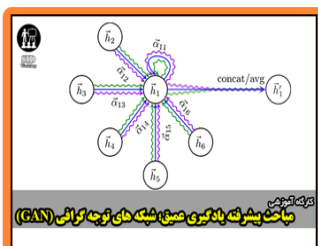

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی